

## **Financiering bij familiebedrijven**

Ro Braaksma

Zoetermeer, 23 september 2011

Dit onderzoek is gefinancierd door het Centrum van het Familiebedrijf.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud berust bij EIM. Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Vermenigvuldigen en/of openbaarmaking in welke vorm ook, alsmede opslag in een retrieval system, is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van EIM. EIM aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

The responsibility for the contents of this report lies with EIM. Quoting numbers or text in papers, essays and books is permitted only when the source is clearly mentioned. No part of this publication may be copied and/or published in any form or by any means, or stored in a retrieval system, without the prior written permission of EIM. EIM does not accept responsibility for printing errors and/or other imperfections.

# Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Het onderzoek	9
2.1	Familie en niet-familiebedrijven	9
2.2	Enkele kenmerken	10
2.3	Toelichting bij de resultaten	11
3	Solvabiliteit	12
4	Vreemd vermogen	15
5	Eigen vermogen	19
6	Afhandeling van de aanvraag, en voorwaarden	21
7	Verwachte financieringsbehoefte (2011)	25
8	Bedrag van de gezochte financiering	27



# Samenvatting

## *Het onderzoek*

Het onderzoek betreft een vergelijking van 185 familiebedrijven met 585 niet-familiebedrijven, alle afkomstig uit de financieringsmonitor van 2011. Het gaat om bedrijven vanaf 50 werkzame personen.

## *De resultaten*

- 1 Familiebedrijven zochten in 2010 vaker financiering, en wel in de vorm van *vreemd* vermogen.
- 2 Zij zochten die vaker bij hun eigen huisbank.
- 3 De 'slaagkans' van hun financieringsaanvragen is gelijk aan die van niet-familiebedrijven.
- 4 Het aandeel bedrijven met een afgenomen eigen vermogen verschilt niet tussen familie- en andere bedrijven, maar bij familiebedrijven is een afname wèl vaker het gevolg van een negatief resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening.
- 5 Banken nemen meer tijd voor een financieringsaanvraag van familiebedrijven.
- 6 Familiebedrijven hoeven hun bank minder vaak onderpand te bieden voor leningen.
- 7 Familiebedrijven melden over 2010 wèl vaker aanpassingen van de kredietvoorwaarden van hun bank. Dat betreft met name rente, en ook eisen aan onderpand.
- 8 Ook voor het lopende jaar verwachtten familiebedrijven vaker behoefte aan financiering, ook weer in de vorm van *vreemd* vermogen.
- 9 Familiebedrijven lijken de gezochte leningen vaker 'offensief' te willen inzetten, zoals voor aanschaf van nieuwe bedrijfsmiddelen.
- 10 De solvabiliteit van het gemiddelde familiebedrijf (eigen vermogen / balanstotaal) is gelijk aan die van niet-familiebedrijven, maar de *spreiding* rond dat gemiddelde is een stuk minder. Dit wijst op een voorzichtiger en meer op continuïteit gericht financieringsbeleid bij familiebedrijven



# 1 Inleiding

Begin 2011 heeft EIM in het kader van een groot onderzoek naar financiering in opdracht van het ministerie van EL&I ruim 1.400 bedrijven gevraagd naar hun financieringsbehoefte en hun ervaringen met financiers<sup>1</sup>. Dit onderzoek is mede basis geweest van het advies dat de Expertgroep bedrijfsfinanciering heeft uitgebracht aan het ministerie<sup>2</sup>.

Het Centrum voor het Familiebedrijf heeft EIM verzocht aanvullend onderzoek te doen naar de financiering van *familie*bedrijven. Daartoe zijn bedrijven / deelnemers aan de financieringsmonitor met een omvang van tenminste 50 werkzame personen nogmaals benaderd met enkele vragen: om vast te stellen of een bedrijf *familie*bedrijf is, en om toestemming te vragen voor koppeling van dit gegeven aan de oorspronkelijke dataset, zodat bij heranalyse onderscheid kan worden gemaakt tussen familie- en andere bedrijven.

Aan de hand van dit onderscheid is die heranalyse uitgevoerd. Hierna volgt het verslag van de uitkomsten. Het *format* is dat van de oorspronkelijke financieringsmonitor, voorafgegaan door een beschrijving van het aanvullende onderzoek, gericht op het identificeren van familiebedrijven.

<sup>1</sup> Braaksma, Ro, Lia Smit en Wim Verhoeven, *Financieringsmonitor 2011. Onderzoek naar de financiering van het Nederlandse bedrijfsleven*, EIM, Zoetermeer, 2011.

<sup>2</sup> Ministerie van EL&I, *Naar een gezonde basis: bedrijfsfinanciering na de crisis. Advies van de expertgroep bedrijfsfinanciering*, Den Haag, 2011.



## 2 Het onderzoek

### 2.1 Familie en niet-familiebedrijven

In september 2011 is een aanvullende enquête gehouden bij deelnemers aan de financieringsmonitor van begin 2011 met 50 of meer werknemers. Dat zijn er in totaal 501. Aan de hand van hun antwoorden is vastgesteld of een bedrijf een *familiebedrijf* is<sup>1</sup>. De verdeling van de antwoorden op drie vragen ter onderscheiding van familiebedrijven is weergegeven in Tabel 1. In totaal 180 bedrijven zijn op grond van een positieve score op twee van de drie criteria aangemerkt als familiebedrijf. Een meerderheid van de aldus afgebakende familiebedrijven scoort op *alle drie* de criteria. Nog eens 41 grote bedrijven zijn door de Vereniging Familiebedrijven Nederland geïdentificeerd als familiebedrijven. Dat brengt het totaal op 221. Daarvan weigeren 36 hun toestemming voor koppeling aan de data van de financieringsmonitor. Dus blijven er 185 familiebedrijven over voor een vergelijking met in totaal 585 niet-familiebedrijven. Tabel 2.

Tabel 1 familiebedrijven

<i>criteria</i>	<i>aantal</i>	<i>%</i>
twee of meer leden van de ondernemingsleiding komen uit één familie	138	27%
een meerderheid van de aandelen is in handen van één familie	184	37%
één familie heeft aanzienlijke invloed op de strategie van het bedrijf	197	39%
géén van de drie	274	55%
één van de drie	47	9%
twee van de drie	68	14%
alle drie	112	22%

Bron: EIM, 2011

Tabel 2 de identificatie van familiebedrijven

<i>categorie</i>	<i>aantal</i>	<i>%</i>
Deelnemers financieringsmonitor vanaf 50 werkzame personen	806	100%
w.v. niet bereikt	126	16%
Deelnemers waarvan bekend is of het een familiebedrijf is of niet	680	100%
w.v. familiebedrijf	221	32%
Familiebedrijven		100%
w.v. toestemming voor 'koppeling' aan fin.monitor	185	84%
w.v. geen toestemming voor 'koppeling'	36	16%

Bron: EIM, 2011

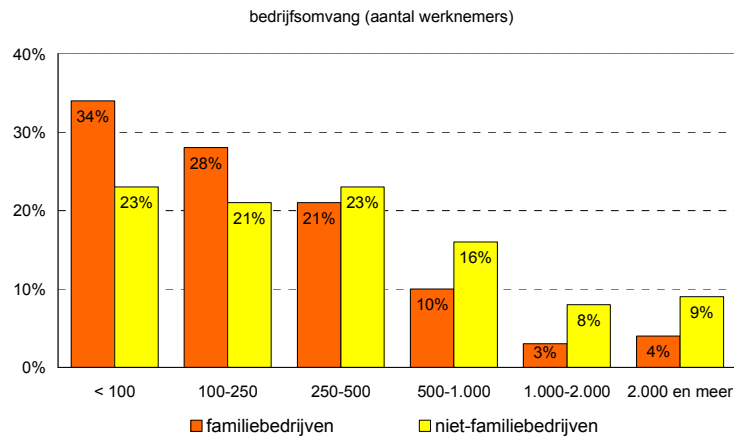
<sup>1</sup> Van de 680 in Tabel 2 zijn 179 grote bedrijven (vanaf 250 werkzame personen) door de Vereniging Familiebedrijven Nederland ingedeeld in familie- en niet-familiebedrijven.

## 2.2 Enkele kenmerken

### *Bedrijfsomvang*

Figuur 1 maakt duidelijk dat de familiebedrijven van de financieringsmonitor gemiddeld geringer in omvang zijn dan niet-familiebedrijven, gerekend naar het aantal werknemers.

Figuur 1 Bedrijfsomvang familie- en niet-familiebedrijven



Bron: EIM, 2011

### *Sector*

Uit Tabel 3 blijkt dat bouw en vervoer sterk vertegenwoordigd zijn bij familiebedrijven, en de zakelijke dienstverlening juist veel minder<sup>1</sup>.

Tabel 3 Verdeling naar sector

Sector (N=770)	familiebedrijf	Niet-familiebedrijf
Land- en tuinbouw	2%	1%
Industrie	19%	21%
Bouw	17%	8%
Handel	15%	16%
Persoonlijke diensten	18%	15%
Vervoer	17%	9%
Zakelijke diensten	12%	30%
Totaal	100%	100%

Bron: EIM, 2011

<sup>1</sup> Bij deze en alle volgende tabellen is in de tabelkop tussen haakjes het totaal aantal observaties (N=xxx) vermeld. Familiebedrijven maken gemiddeld een kwart van dit totaal uit. Bij een totaal beneden de 100 gaat het dus doorgaans om minder dan 25 familiebedrijven.

### 2.3 Toelichting bij de resultaten

De in de hoofdstukken hierna te presenteren gegevens hebben betrekking op de middelgrote en grote bedrijven uit de financieringsmonitor. De kleine bedrijven (minder dan 50 werkzame personen) zijn dus buiten beschouwing gelaten. Dit impliceert dat een vergelijking met de uitkomsten van de financieringsmonitor maar beperkt mogelijk is: daar zijn kleine bedrijven wél meegenomen.

Kanttekening bij de cijfers: hoewel veel familiebedrijven financiering hebben gezocht zijn de aantallen toch vaak vrij gering wanneer wordt dóórvraagd over die financiering<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> In Tabel 6 gaat het om 29% van de familiebedrijven. Op een totaal aantal van 185 is dat een totaal aantal van ruim 50, en die hebben vervolgvragen niet allemaal beantwoord.

### 3 Solvabiliteit

Tabel 4 maakt duidelijk dat de *gemiddelde* solvabiliteit van familiebedrijven niet verschilt van die van andere bedrijven (beide 41%), maar de *verdeling* rond dat gemiddelde wél. Bij familiebedrijven ligt de solvabiliteit veel vaker rond het gemiddelde: de helft in de range van 30-50%. De spreiding is dus minder. Bij niet-familiebedrijven heeft een geringer deel (30%) een aandeel eigen vermogen op de balans van 30-50%, en komt zowel een laag als een hoog aandeel eigen vermogen vaker voor.

De uitkomst van de solvabiliteitsvergelijking is een indicatie voor een wat voorzichtiger en meer op continuïteit gericht financieel beleid bij familiebedrijven.

Tabel 4 Solvabiliteit (percentage eigen vermogen op de balans)

<i>Categorie (N=555)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Gemiddeld percentage EV	41%	41%
Minder dan 20%	10%	17%
20-30%	12%	17%
30-40%	28%	16%
40-50%	21%	14%
50% en meer	30%	36%
Totaal	100%	100%

*Bron: EIM, 2011*





## 4 Vreemd vermogen

### *Bestaande kredietruimte beter benutten*

Tabel 5 laat zien dat familiebedrijven voor financiering in het voorgaande jaar vaker gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om hun bestaande kredietruimte bij de bank meer te benutten, inclusief rood staan op een rekening courant.

Tabel 5 Méér benutten van bestaande kredietruimte

<i>Antwoord (N=765)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Méér benut	32%	19%
Niet méér benut	63%	68%
Heeft geen krediet	5%	13%
Totaal	100%	100%

Bron: EIM, 2011

### *Aanvullende financiering*

Uit Tabel 6 is af te lezen dat familiebedrijven vaker financiering zoeken dan niet-familiebedrijven. Zij zoeken hoofdzakelijk *vreemd* vermogen. Dat zij nauwelijks extern eigen vermogen zoeken ligt overigens voor de hand: daarmee wordt het karakter van familiebedrijf ondergraven.

Tabel 6 Financiering gezocht buiten de bestaande kredietruimte, en aard daarvan

<i>Antwoord (N=770)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Ja, financiering gezocht	29%	19%
w.v. eigen vermogen <sup>1</sup>	5%	11%
w.v. vreemd vermogen (leningen)	75%	63%
w.v. beide	20%	26%

Bron: EIM, 2011

### *Bestemming aanvullende financiering*

Zoals Tabel 7 laat zien zitten de verschillen wat betreft het doel van de gezochte financiering vooral in 'overige' investeringen. Die zijn niet nader te specificeren, maar blijkt soms spontaan gegeven toelichtingen gaat het bijvoorbeeld om financiering van projecten, en van groei in het algemeen.

<sup>1</sup> Eigen vermogen, inclusief achtergestelde leningen.

Tabel 7 Voor welk doel financiering gezocht<sup>1</sup>?

Doel (N=165)	familiebedrijf	Niet-familiebedrijf
Start bedrijf	0%	1%
Overname	13%	12%
Herfinanciering	6%	10%
Herstructurering balans	5%	6%
Huisvesting	13%	21%
Werkkapitaal	38%	36%
Innovatie	0%	1%
Internationalisering	0%	0%
Bedrijfsmiddelen	14%	16%
Overige investeringen	33%	22%
Anders	3%	7%

Bron: EIM, 2011

#### *Reden om geen financiering te zoeken*

Zij die géén aanvullende financiering hebben gezocht zeggen meestal dat ze die niet nodig hadden. Bij familiebedrijven noemt men zelfs nauwelijks andere redenen. Bij middelgrote en grote niet-familiebedrijven verwijst men vaker naar het moederbedrijf dat daarover beslist. Zie Tabel 8.

Tabel 8 Waarom géén financiering gezocht?

Reden (N=600)	familiebedrijf	Niet-familiebedrijf
Niet nodig	77%	69%
Te duur	0%	0%
Verwacht financiering niet aan te kunnen trekken	1%	1%
Bestaande kredietruimte is voldoende	17%	10%
Moederbedrijf beslist <sup>2</sup>	5%	21%
Andere reden	5%	9%

Bron: EIM, 2011

#### *Herkomst van vreemd vermogen*

Uit Tabel 9 blijkt dat familiebedrijven duidelijk minder een beroep doen op andere banken dan hun huisbank (jarenlange hechte bestendige relatie met de bank).

<sup>1</sup> Percentage van bedrijven die financiering hebben gezocht: zie Tabel 66.

<sup>2</sup> Ook enkele familiebedrijven kennen een structuur van moeder- en dochterbedrijven.

Tabel 9 Bron van gezocht vreemd vermogen

<i>Reden (N=110)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Huisbank	74%	72%
Andere dan huisbank	17%	39%
Familie en vrienden	0%	0%
Leveranciers	0%	0%
Anders (bijvoorbeeld leasing of factoring)	14%	6%

Bron: EIM, 2011

#### *Kunnen aantrekken van gezochte financiering*

De 'slaagkans' van financieringsaanvragen blijkt afgaande op Tabel 10 nauwelijks te verschillen voor familie- en andere bedrijven.

Tabel 10 Heeft men de gezochte financiering aan kunnen trekken?

<i>Antwoord (N=130)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
gekregen voor het gewenste bedrag	78%	75%
gekregen, maar minder dan het gewenste bedrag	8%	8%
niet gekregen	14%	17%
Totaal	100%	100%

Bron: EIM, 2011

#### *Bekendheid met en beroep op overheidsgaranties*

De bekendheid met overheidsgarantieregelingen is redelijk groot, maar het gebruik zeer gering. Dit houdt verband met de omvang van de bedrijven die hier worden geanalyseerd: bedrijven vanaf 100 werknemers kunnen geen beroep doen op specifieke MKB-regelingen, en het merendeel van de hier onderzochte bedrijven zit bóven die grens. Zie Tabel 11.

Tabel 11 Garantieregelingen, bekendheid en gebruik

<i>Bekendheid, gebruik en regeling (N=770)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Bekend met overheidsgarantieregelingen	69%	68%
Gebruik garantieregelingen	2%	3%
BBMKB	1%	1%
Groefaciliteit	0%	0%
Garantie Ondernemingsfinanciering	1%	1%
Anders	1%	0%

Bron: EIM, 2011



## 5 Eigen vermogen

Door het geringe aantal (familie)bedrijven dat heeft gekozen voor financiering met extern eigen vermogen heeft behandeling van de vraag waarom men hiervoor heeft gekozen geen zin.

### *Reden om geen eigen vermogen te zoeken*

Waarom men *niet* heeft gekozen voor financiering met eigen vermogen is af te lezen uit Tabel 12. Familiebedrijven geven vaker aan dat zij geen zeggenschap willen inleveren. Kanttekening: het gaat om betrekkelijk kleine aantallen, en verschillen moeten dus met enige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Tabel 12 Waarom geen extern eigen vermogen gezocht?

<i>Reden (N=110)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Niet nodig	30%	30%
Vreemd vermogen is goedkoper	11%	14%
Verwacht het niet aan te kunnen trekken	6%	10%
Wil geen zeggenschap inleveren	17%	8%
Andere reden	32%	29%

Bron: EIM, 2011

### *Bron eigen vermogen*

Bestaande aandeelhouders zijn de belangrijkste bron van eigen vermogen, zowel voor familiebedrijven als voor andere bedrijven. Daarnaast zijn banken voor familiebedrijven vaker een bron. Zie Tabel 13.

Tabel 13 Bron van eigen vermogen

<i>Bron (N=40)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Privévermogen	9%	19%
Bestaande aandeelhouders	46%	45%
Nieuwe aandeelhouders	9%	13%
Andere bedrijven	9%	10%
Familie, vrienden, (informal) investors	9%	13%
Banken	27%	9%

Bron: EIM, 2011

### *Slaagkans aantrekken extern eigen vermogen*

De vraag of men er in geslaagd is het gezochte externe eigen vermogen ook aan te trekken is door te weinig mensen beantwoord om uitsplitsing zinvol te maken. Wèl is duidelijk dat het merendeel het volledige gewenste bedrag heeft kunnen krijgen.

### *Ontwikkeling eigen vermogen en oorzaak eventuele afname*

Familiebedrijven verschillen gradueel van andere bedrijven wat betreft de *ontwikkeling* van het eigen vermogen: bij één op de vier à vijf is het in 2010 afge-

nomen. Wèl is bij familiebedrijven een negatief resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening vaker de reden van een afname. Kanttekening hierbij: twee sectoren die bij uitstek zijn getroffen door de kredietcrisis zijn bij familiebedrijven sterk vertegenwoordigd, namelijk bouw en vervoer (zie Tabel 3).

Bij de 'andere redenen' die men noemt zijn onder meer balansverschuiving van eigen naar vreemd vermogen, en bijzondere lasten en kosten.

Tabel 14 Ontwikkeling eigen vermogen

<i>Ontwikkeling (N=750)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Absoluut bedrag eigen vermogen afgenomen	23%	19%
Eigen vermogen als % van de balans afgenomen	24%	23%
<i>*Oorzaak afname:</i>		
Negatief resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	69%	56%
Dividenduitkering	7%	14%
Afschrijvingen op materiële activa	2%	7%
Andere reden	28%	29%

*Bron: EIM, 2011*

## 6 Afhandeling van de aanvraag, en voorwaarden

### *Doorlooptijd financieringsaanvraag*

Voor financieringsaanvragen van familiebedrijven is afgaande op Tabel 15 meer tijd nodig dan voor aanvragen van andere bedrijven: bij drie op de tien is het binnen een maand rond, bij niet-familiebedrijven is dat vier op de tien<sup>1</sup>.

Tabel 15 Duur van afhandeling van de financieringsaanvraag

<i>Duur (N=140)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
minder dan 2 weken	16%	17%
2 weken - 1 maand	13%	22%
1-2 maanden	22%	17%
2-4 maanden	22%	24%
langer dan 4 maanden	27%	20%
Totaal	100%	100%

Bron: EIM, 2011

### *Betaalde rente*

De vraag naar de betaalde rente is slechts door een beperkt aantal bedrijven beantwoord, en soms niet goed<sup>2</sup>. De antwoorden kunnen daarom mogelijk een vertekend beeld geven. Met die kanttekening kan worden vastgesteld dat de vaste rente niet verschilt tussen familie- en andere bedrijven, en dat aan familiebedrijven *mogelijk* een wat lager variabele rente berekend wordt. Hierna zal echter blijken dat banken hun kredietvoorwaarden voor familiebedrijven, waaronder de rente, volgens de ontvangers juist vaak in hun nadeel hebben aangepast (zie Tabel 17).

Tabel 16 Betaalde rente

<i>Rente (N=680)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Vaste rente	3,6%	3,7%
Variabele rente	1,9%	3,0%

Bron: EIM, 2011

### *Aanpassing van kredietvoorwaarden*

Familiebedrijven hebben vaker te maken gekregen met aanpassing van de kredietvoorwaarden van hun bank: zie Tabel 17. Meestal gaat het om een aanpassing ten nadele van de ontvanger, in de vorm van hogere rente en kosten, en aanscherping van voorwaarden. Uitzonderingen zijn omvang en looptijd van kredieten: daar is vaker een versoepeling zichtbaar.

<sup>1</sup> De teller begint te lopen op het moment dat alle gevraagde gegevens geleverd zijn.

<sup>2</sup> In een aantal gevallen zijn percentages tot 100 genoemd. Aangenomen is dat in dat geval promillages bedoeld zijn.

Familiebedrijven melden met name vaker verhoging van de (vaste) rente, en hogere eisen aan onderpand.

Tabel 17 Aanpassing van financieringsvoorwaarden

<i>Aard aanpassing</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Kredietvoorwaarden gewijzigd (N=665)	37%	30%
<i>Wat is gewijzigd:</i>		
Vaste rente (N=195)	27%	22%
w.v. verhoogd	22%	17%
w.v. verlaagd	5%	5%
Variabele rente (N=175)	20%	22%
w.v. verhoogd	15%	17%
w.v. verlaagd	5%	5%
Andere kosten (N=150)	21%	26%
w.v. verhoogd	19%	22%
w.v. verlaagd	2%	4%
Omvang krediet(lijn) (N=80)	19%	10%
w.v. vergroot	10%	6%
w.v. verkleind	9%	4%
Looptijd krediet (N=25)	7%	3%
w.v. verkort	2%	1%
w.v. verlengd	5%	2%
Eisen onderpand (N=55)	14%	6%
w.v. aangescherpt	12%	5%
w.v. versoepeld	2%	1%
Solvabiliteitseisen (N=45)	7%	6%
w.v. aangescherpt	6%	6%
w.v. versoepeld	1%	0%
Andere voorwaarden (N=45)	12%	5%
w.v. aangescherpt	10%	5%
w.v. versoepeld	2%	0%

Bron: EIM, 2011

#### *Onderpand voor leningen*

Familiebedrijven hoeven duidelijk minder vaak onderpand te bieden voor vreemd vermogen. Over de aard van dat onderpand zijn gezien de kleine aantallen nauwelijks uitspraken mogelijk. Met die kanttekening lijken niet-familiebedrijven wat vaker bedrijfspand(en) in onderpand te geven, en familiebedrijven wat vaker privébezittingen en borgstellingen.

Tabel 18 Onderpand

<i>Onderpand (N=110)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Gevraagd	31%	44%

Bron: EIM, 2011

#### *Aanpassing eigen debiteurenbeleid*

Familiebedrijven hebben hun eigen debiteurenbeleid in 2010 wat minder vaak gewijzigd dan andere bedrijven. Die hebben met name vaker hun debiteurentermijn aangescherpt. Zie verder Tabel 19.

Tabel 19 Aanpassing eigen debiteurenbeleid bedrijven

<i>Debiteurenbeleid (N=770)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Debiteurenbeleid is gewijzigd	17%	24%
w.v. betalingstermijn aangescherpt	6%	12%
w.v. betalingstermijn versoepeld	3%	3%
w.v. debiteuren sneller gemaand	9%	11%
w.v. geen leverancierskrediet meer	2%	5%
Geen wijziging	83%	76%

Bron: EIM, 2011



## 7 Verwachte financieringsbehoefte (2011)

Deze paragraaf gaat over de verwachte financieringsbehoefte voor het komende jaar, het doel waarvoor de financiering bestemd is, en een inschatting van de kans van slagen. De vragen zijn januari-februari 2011 gesteld voor de 'komende 12 maanden', en betreffen in de praktijk dus het jaar 2011.

### *Financieringsbehoefte*

Bij familiebedrijven verwachtte men vaker financieringsbehoefte voor dit jaar, met name aan vreemd vermogen: zie Tabel 20.

Tabel 20 Verwachte financieringsbehoefte in de komende 12 maanden

<i>Verwacht behoefte aan: (N=740)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Verwacht financieringsbehoefte	30%	20%
w.v. eigen vermogen	2%	3%
w.v. vreemd vermogen	23%	11%
w.v. eigen en vreemd vermogen	5%	5%
Verwacht géén financieringsbehoefte	70%	80%

Bron: EIM, 2011

### *Bestemming van de financiering*

De belangrijkste doelen waarvoor men financiering zoekt zijn bedrijfsmiddelen, werkkapitaal en huisvesting. Bij familiebedrijven noemt men bedrijfsmiddelen vaker, bij niet-familiebedrijven huisvesting en ook herfinanciering c.q. herstructurering van de balans. Dat suggereert een iets 'offensiever' gebruik van de aan te trekken financiering bij familiebedrijven.

Tabel 21 Doel waarvoor financiering nodig is<sup>1</sup>

<i>Doel (N=165)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Start bedrijf	2%	1%
Overname	5%	5%
Herfinanciering	3%	6%
Herstructurering balans	0%	6%
Werkkapitaal	31%	28%
Internationalisering	0%	0%
Huisvesting	22%	30%
Bedrijfsmiddelen	32%	24%
Innovatie	2%	4%
Anders	15%	22%

Bron: EIM, 2011

<sup>1</sup> Percentage van degenen die financieringsbehoefte verwachten (zie Tabel 2020).

### *Bron van de financiering*

De (huis)bank is voor familiebedrijven verreweg de belangrijkste bron. De 'andere' bronnen van met name niet-familiebedrijven zijn aandeelhouders, privévermogen van ondernemers en speciale financiële dienstverleners.

Tabel 22 Bron van de te zoeken financiering

<i>Reden (N=145)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Bank(en)	87%	65%
Informal investor	4%	5%
Venture capitalist of participatiemaatschappij	2%	3%
Andere bedrijven	2%	2%
Familie, vrienden, leveranciers	0%	5%
Anders	11%	31%

*Bron: EIM, 2011*

### *Slaagkans financiering*

Uit Tabel 23 is af te lezen dat de inschatting van de 'slaagkans' (kunnen krijgen van de financiering die men denkt nodig te hebben) bij familiebedrijven niet afwijkt van die bij andere bedrijven.

Tabel 23 Verwacht men het gezochte vermogen aan kunnen trekken?

<i>Verwachting (N=160)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
Ja, voor het gewenste bedrag	76%	78%
Ja, maar minder dan het gewenste bedrag	16%	14%
Nee	8%	8%
Totaal	100%	100%

*Bron: EIM, 2011*

## 8 Bedrag van de gezochte financiering

Tabel 24 laat zien dat familiebedrijven voor financiering minder vaak bedragen boven de 10 miljoen euro zoeken, maar ook minder vaak relatief kleine bedragen.

Tabel 24 De vorig jaar gezochte financiering \* € miljoen

<i>Bedrag (N=155)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
€ 0,5 miljoen of minder	16%	26%
Meer dan € 0,5 miljoen, tot €2,5 miljoen	35%	24%
€2,5 miljoen - €10 miljoen	24%	14%
Meer dan €10 miljoen	25%	36%
Totaal	100%	100%

Bron: EIM, 2011

Tabel 25 laat zien dat bij familiebedrijven voor het lopende jaar wat vaker wordt gedacht aan kleine leningen.

Tabel 25 De voor dit jaar verwachte financieringsbehoefte \* € miljoen

<i>bedrag (N=145)</i>	<i>familiebedrijf</i>	<i>Niet-familiebedrijf</i>
€ 0,5 miljoen of minder	27%	20%
Meer dan € 0,5 miljoen, tot €2,5 miljoen	27%	32%
€2,5 miljoen - €10 miljoen	21%	16%
Meer dan €10 miljoen	25%	32%
Totaal	100%	100%

Bron: EIM, 2011